

Hypocrisie regeert na arrestatie Mladic

Bosnische Moslimvrouwen bidden in Srebrenica.

Foto Fehim Demir / EPA

Axel Hagedorn

Axel Hagedorn is advocaat. Hij vertegenwoordigt de Moeders van Srebrenica in een procedure tegen de VN en de Nederlandse staat. Ook de VN moeten voor een rechtbank verschijnen. Pas dan wordt recht gedaan.

Ratko Mladic is eindelijk gearresteerd, 16 jaar na de eerste genocide op Europese bodem sinds de Tweede Wereldoorlog. Het is een late arrestatie wegens een politiek spel van verstoppertje spelen door de Servische regering. De ver-

wachtingen zijn hoog nu Mladic zich voor het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag moet verantwoorden. Sommigen hopen dat de waarheid aan het licht komt over wat in juli 1995 in Srebrenica is gebeurd.

Anderen zoals de Verenigde Naties, de Nederlandse overheid en degenen die verantwoordelijk waren voor Dutchbat hebben hun opluchting over de arrestatie van Mladic tot uiting gebracht, gecombineerd met hoogdravende verklaringen. Ban Ki-moon, secretaris-generaal van de VN noemde het 'een historische dag voor het internationaal recht'. De vroegere minister van Defensie Joris Voorhoeve, destijds verantwoordelijk voor Dutchbat in Srebrenica, heeft in een interview op 27 mei in de Volkskrant geprobeerd de geschiedenis te herschrijven. Hij wist, zo zei hij, al in september 1994 dat Srebrenica niet verdedigbaar was. Meer dan is gedaan, had niet kunnen worden gedaan, beweert

hij. Allen zijn het eens dat de arrestatie van Mladic heel belangrijk is voor de nabestaanden van acht- tot tienduizend slachtoffers van de genocide.

Dat klopt. Maar tegelijkertijd voelen de Moeders van Srebrenica zich nog steeds alleen staan in hun strijd voor gerechtigheid. Het is niet algemeen bekend dat de president van het Joegoslavië-Tribunaal, rechter Patrick Robinson, in oktober 2009 de algemene vergadering van de VN als volgt toesprak: 'Een kwestie die naar mijn vaste overtuiging moet worden aangepakt, wil er sprake zijn van blijvende vrede en verzoening in de regio, is compensatie voor de slachtoffers van wreedheden tijdens de conflicten in het voormalig Joegoslavië. Wat hun recht op compensatie betreft moet ik toegeven dat de internationale gemeenschap hen is vergeten. Op dit moment is er geen effectief middel voor slachtoffers om compensatie te

vragen voor hun leed, ondanks het feit dat hun recht op zo'n compensatie stevig is verankerd in het internationaal recht.'

Ondanks deze opmerkelijke woorden hebben noch de VN noch de Nederlandse overheid ooit een woord van spijt betuigd. Veeleer gebruiken zij alle juridische mogelijkheden in de civiele procedure van de Moeders van Srebrenica tegen de VN en de Nederlandse staat om verantwoordelijkheid te ontlopen. In juni 2007 hebben de Moeders van Srebrenica een civiele dagvaarding tegen de VN en Nederlandse staat uitgebracht met het doel vast te laten stellen dat de VN en de Nederlandse staat mede verantwoordelijk zijn voor de genocide in Srebrenica. In het kort komt het erop neer dat ze nagelaten hebben te doen wat toen hun taak was: de bevolking van Srebrenica te beschermen.

Vier jaar later ligt deze casus bij de Hoge Raad om te beslissen over de vraag of de VN kunnen worden gedagvaard, of absolute immuniteit genieten. Dit zou betekenen dat de VN zich nooit voor een gerecht behoeven te verantwoorden, zelfs in geval van betrokkenheid bij een genocide. Een werkelijk 'historische dag voor het internationaal recht' zou zijn als de VN, aangevoerd door Ban Ki-moon, hun verantwoordelijkheid zouden accepteren en voor de rechtbank zouden verschijnen. Dan zou gerechtigheid haar loop hebben en het gerecht over de verantwoordelijkheid oordelen. In plaats daarvan proberen de VN en de Nederlandse staat de Moeders van Srebrenica het in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens gecodificeerd recht op toegang tot de rechter te ontnemen.

Bij een inhoudelijke behandeling voor de rechter zouden reële vragen kunnen worden beantwoord. Daarom heeft Nederland het licht bewa-
pende Dutchbat naar Srebrenica ge-

stuurd, terwijl andere VN-troepen in Bosnië zware bewapening hebben gebruikt? Waarom hebben de VN luchtaanvallen geweigerd terwijl aan alle voorwaarden in het mandaat om luchtaanvallen te gebruiken was voldaan? Waarom heeft generaal Nicolai generaal Janvier niet geïnformeerd over vroegere aanvragen voor luchtaanvallen van Dutchbat? Waarom hebben noch de VN noch Dutchbat maatregelen genomen om de verwachte aanval van Mladic' troepen af te kunnen slaan? Waarom heeft Dutchbat geen oorlogsmisdaden gemeld? Waarom heeft Dutchbat niet één gericht schot op de aanvallende Bosnische Serven gevuld? Waarom heeft Dutchbat de bevolking van Srebrenica niet de wapens teruggegeven waar deze om vroeg om zichzelf te kunnen verdedigen? Is niets doen voldoende om aan de juridische verplichting te voldoen om alles in het werk te stellen wat in je macht ligt om genocide te voorkomen?

Het is niet waarschijnlijk dat deze antwoorden worden gegeven als de VN niet voor een rechtbank hoeven te verschijnen. Dit is wat de VN en de Staat der Nederlanden in de procedure trachten te bereiken.

Zou het Joegoslavië-Tribunaal de waarheid boven tafel krijgen? Het is de laatste dagen veelvuldig gevraagd. De Moeders van Srebrenica hebben hun twijfels nu een Nederlandse rechter is benoemd als een van de drie rechters die de Mladic-zaak zullen behandelen. Hoe objectief is een Nederlandse rechter die nu juist de rol van Dutchbat tijdens en na de val van Srebrenica moet beoordeelend? Dit terwijl de eigen staat is verwikkeld in een rechtszaak tegen familieleden van de slachtoffers? Op zijn minst bestaat de schijn van partijdigheid. Voor de Moeders van Srebrenica moeten de 'historische dagen voor het internationaal recht' nog komen.